

IDŐRENDI TÁBLÁZAT

1629. nov. 15. Brandenburgi Katalin fejedelem; id. Bethlen István, a meghalt fejedelem testvére kormányzó. Visszaadják a 7 vármegyét Magyarországnak. Csáki István Katalin egyeduralma érdekében sereget gyűjt, Toldalagi Mihály marosszéki főkapitány kiveri.
1630. Vetélkedés Katalin és Bethlen István közt. Szept. 28. Katalin lemond Bethlen István javára. Dec. a segesvári gyűlés I. Rákóczi Györgyöt választja fejedelemmé.
1631. Eszterházi Miklós nádor megtámadja Rákóczit, de márc. 15. Rakamaznál vereséget szenved. Ápr. 3. a kassai egyezményben a császár elismeri Rákóczi fejedelemségét.
1632. Rákóczi Basarab Mátét a török akarata ellenére trónra segíti Havaselvén.
1633. Ápr. Zólyomi Dávidot, Bethlen István vejét, aki állítólag a fejedelemségre tört, Rákóczi elfogolja és haláláig fogva tartja. Szept. 28. eperjesi béke a császáriakkal, Munkács a Rákóczié lesz. A török Jenő vára megadását követeli, Rákóczi megtagadja.
1636. Bethlen István török segítséggel akarja visszaszerezni fejedelemségét, de csapatait Szalontánál okt. 6. 300 hajdu megszalasztja. Dec. 4. a szászvárosi egyezményben Rákóczi birtokokkal elégíti ki Bethlent. Megjelenik az «Öreg Graduál» énekeskönyv és Medgyesi Pál «Praxis pietatis» c. fordítása, a puritánus irodalom egyik fontos terméke.
1637. Rákóczi megsegíti Basarab Máté havaselvi vajdát Lupu Vazul moldvai vajda ellen.
1638. Basarab Máté második megsegítése. A szombatosok üldöztetése. Bisterfeld fehérvári tanár franciaországi követsége.

1639. Bisterfeld második követsége Párisban.
1642. márc. 11. A fiatal Rákóczi Györgyöt apja életében utódjául választják.
1643. febr. 3. II. Rákóczi György feleségül veszi Báthori Zsófiát, aki áttér a református vallásra. Nov. 16. I. Rákóczi György szövetséget köt a francia és a svéd királlyal a német császár ellen.
1644. febr. 2. Rákóczi a magyarországi alkotmányos és vallásszabadság érdekében támadásra indul a császár ellen. Márc. 12. Kassa meghódol. Máj. visszavonulás, a császáriak Kassát ostromolják. Rákóczi felmenti Kassát és vezére, Kemény János Nyitraig hatol. Újabb visszavonulás.
1645. márc. Torstenson svéd tábornok segítséget hoz és Bécset fenyegeti. Rákóczi beveszi Nagyszombatot és Morvaországba nyomul. Dec. 16. a linzi békében a császár elismeri a jobbágyok vallásszabadságát, az alkotmányt, Rákóczi hét vármegyét kap életfogytiglan és sok magánbirtokot.
1646. A szatmárnémeti zsinat Rákóczi és Geleji Katona István püspök nyomására a presbiterianizmus ellen nyilatkozik és megerősíti a ref. egyház püspöki szervezetét.
1648. okt. 11. I. Rákóczi György halála.
1652. I. Rákóczi Ferencet a fejedelem életében utódjául választják.
1653. II. Rákóczi György elúzi Lupu Vazul moldvai vajdát és utódját adófizetőjévé teszi. Apácai Csere János hazatérve elfoglalja tanítói állását Gyulafehérvárt, kiadja enciklopédiáját és a «Magyar logikátskát». Az erdélyi törvények kodifikálása (Approbatae Constitutiones).
1655. Rákóczi leveri a havaselvi testőrök (szemények) lázadását, a vajda adófizetésre kötelezi magát.
1656. dec. 6. Rákóczi szövetséget köt X. Károly svéd királlyal a lengyel korona megszerzésére.
1657. jan. Rákóczi megindul Lengyelországba. Márc. 28. beveszi Krakkót, ápr. 11. találkozik a svéd királlyal, együtt folytatják a hadjáratot, jún. 18. Varsó meghódol. A len-

- gyeiek betörnek Felsőmagyarországra, a hadjárat is nehézségekbe ütközik, jún. 22. a svédek elhagyják Rákóczit, aki visszavonul a kozákokkal, de júl 21. ezek is távoznak. A kiéhezett erdélyi sereg menekül, Rákóczi júl. 22. Czarni Ostrovban kiegészik a lengyelekkel, hadikárpótlás fizetésére kötelezi magát. Júl. 27. kevesedmagával hazamenekül. A lengyel kalauzok a tatár sereg torkába vezetik az erdélyieket, akik júl. 31. vezérükkel Kemény Jánossal együtt tatár rabságba esnek. Szept. 2. a dési országgyűlés követeli a fejedelemtől a rabok kiváltását, ez megtagadja. Nov. a török kényszeríti az erdélyieket, hogy Rákóczit elhagyják. Rhédei Ferencet választják fejedelemmé.
1658. jan. 16. a megyesi országgyűlést kényszeríti Rákóczi, hogy fejedelemségét visszaadják. A török Rákóczi ellen indul, ez júl. 5. győz Lippánál, de szept. 2. Jenőt elveszti és visszavonul. Szept. 5. az Erdélybe tört tatárok feldulják Gyulafehérvárt, majd Nagybányáig prédálnak. A török elfoglalja Lugost és Karánsebest. Szept. 14. a török kényszeríti Barcsai Ákost, hogy fogadja el a fejedelemséget.
1659. aug. Rákóczi betör Erdélybe, szept. 27. a marosvásárhelyi országgyűlés feltételek mellett melléje áll. Nov. 22. a török Illyénél megveri, de a tél miatt kivonul és Rákóczi a Szebenbe húzódtott Barsait ostromolja.
1660. ápr. a török bosszúból feldulja a Rákóczi mellett álló hajduvárosokat és Bihar megyét pusztítja. Máj. 22. Rákóczi Szászfenesnél csatát veszít a török ellen és halálosan megsebesül, jún. 7. meghal Váradon. Aug. 7. a török nehéz ostrom után megveszi Váradot. Nov. 20. Kemény János császári segítséggel Erdélybe indul, dec. 26. Barcsai lemond. Báthori Zsófia, Rákóczi özvegye rekatolizál és birtokain megvonja a református lelkészekről és iskoláktól a támogatást.
1661. jan. 1. Kemény Jánost fejedelemmé választják, jún. megöleti Barsait. A török újból Erdélybe nyomul, elpusztítja a Székelyföldet és Apafi Mihályt kényszeríti, hogy elfogadja a fejedelemséget, Szept. 15. megválasztják.